

mom bi trebalo opisati činjenice. . . Jezici su pomagala koja je čovjek stvorio da olakša proces mišljenja, oni bi morali biti što je moguće bolji, a težnja k njihovom usavršavanju je ustvari rad na napretku znanosti" (D. Mc Kie, *Antoine Lavoisier*, 1952).

Sažetak

Anuška Štambuk, Split

UDK 001.4.:62:808.62, stručni članak, primljen za tisak 1. prosinca 1984.

The paper deals with some neologisms in Croatian computer terminology. An attempt has been made to classify them according to the wordformative patterns into those constructed by: derivation, composition, acronyms, extension of meaning or loan words.

PITANJA I ODGOVORI

JĚDNOSTĀVAN I(LI) JEDNŌSTĀVAN?

Na upit čitatelja N. N. upućen Jeziku: *jĚdnostāvan* (*jĚdnostāvno*) ili *jednŏstāvan* (*jednŏstāvno*) odgovor (ni) je jednostavan.

Jednostavno bi bilo uputiti pitača, kako se to katkad čini u sličnim prigodama, da odgovor potraži u normativnoj priručničkoj literaturi. Tamo ga zacijelo mora biti jer te riječi ulaze u osnovni leksički fond svakoga školovanijeg čovjeka, pa se često čuju u govornoj praksi. Tko se pak zaputi tom stazom, naći će odgovor, ali i razlog pitanju. Evo potvrda: Karadžić u Srpskom rječniku ima samo *jednŏstāvan*; u Rječniku je JAZU isto: *jednŏstāvan*, *jednŏstāvno*; J. Benešić u Hrvatsko-poljskom rječniku bilježi: *jednŏstāvan* i *jĚdnostāvan*, ali samo *jĚdnostāvno*; neki noviji dvojezični rječnici (primjerice Deanović-Jernejev Hrvatsko ili srpsko-talijanski rječnik) donose samo *jĚdnostāvan* (*jĚdnostāvno*); u Pravopisu je iz 1960. samo *jĚdnostāvan*. Potvrda bi se našlo još prilično, no i ovoliko je dovoljno za sud o naglasku pridjeva *jednostavan* (i

priloga *jednostavno*) u kodificiranoj (zapisanoj) normi. Lako je opaziti da se izvori ne slažu, ali istodobno valja vidjeti da se složno ne slažu tako da oni stariji (od ovdje spomenutih Karadžićev Rječnik i Rječnik JAZU) bilježe u tim riječima samo kratko-uzlazni naglasak na spojniku (*jednŏstāvan*, *jednŏstāvno*), a noviji kratkosilazni na prvom slogu (*jĚdnostāvan*, *jĚdnostāvno*). I u jednima i u drugima je dosljedno označena zanaglasna dužina na trećem slogu od početka riječi.

Obje su naglasne mogućnosti što ih daje propisana naglasna norma u suglasju s temeljnim odrednicama novoštokavskog naglašavanja, valja samo utvrditi koja je od njih običnija, proširenija, standardnija u hrvatskome književnom jeziku. Kako se kadšto u jezikoslovlju spominje starina potvrde kao mjerilo standardnosti, napose u leksičkoj i ortografskoj normi, mogao bi tkogod iz dosad rečenog zaključiti da prednost treba dati naglasnom liku *jednŏstāvan* (*jednŏstāvno*) jer nesumnjivo u zapisanoj normi ima dužu tradiciju. Bio bi to ipak prebrz i nepotpun zaključak.

Ako naglašavanje *jednostāvan* (*jednostāvno*) i jest starije u propisanoj normi, u govornoj praksi proširenije nipošto nije. Govoritelji hrvatskoga književnog jezika, štokavci (najčešće) i neštokavci (redovito) izgovaraju *jèdnostāvan* (*jèdnostāvno*). I upravo otuda, iz uporabne naglasne norme ušlo je takvo naglašavanje u novije jezične priručnike. Brižljivim studijem pisanih izvora (makar i malobrojni jesu) dalo bi se utvrditi da taj proces u prozodiji hrvatskog književnog jezika i nije odskorašnji.

I riječ-dvije još o promjeni mjesta naglaska i tona u riječima *jednostāvan* – *jèdnostāvno*. Pomicanje naglaska sa spojnika poznaju mnoge riječi, napose novije imeničke tvorenice. U hrvatskom književnom jeziku to je živ i sustavan proces

koji ne možemo pratiti samo po zapisanom naglašavanju. Stoga su naglasni likovi poput ovih: *dubinòmjer*, *nebòder*, *vjetròmet*, *vjetròlom* i sl., koje ima i Pravopis, u pisanim izvorima znatno češći nego u govornoj praksi, gdje je običnije *dùbinomjèr*, *nèbodèr*, *vjètromèt*...

Ili ukratko: naglašavanje *jednostāvan* (*jednostāvno*) pripada Karadžić-Daničićevu naglasnom sustavu, a naglasni lik *jèdnostāvan* (*jèdnostāvno*) u uporabnoj je normi prošireniji, običniji. Prema tomu, na upit iz naslova: *jèdnostāvan* ili *jednostāvan*, odgovor je: *jèdnostavan*. Želi li pak tko god s kojeg razloga da mu izgovor bude starinskiji i stilski obilježeniji, neka kaže *jednostāvan* (*jednostāvno*).

Ivan Zoričić

OSVRTI

ZA V KAD JE RIJEČ O EVROPI

U *Jeziku* br. 1, listopad 1983, izašao je članak Vladimira Vratovića „Europa ili Evropa?“. Podaci o pisanju te riječi sa *u* ili *v* dani su u dovoljnoj količini i dobro.

Slazem se s autorom članka da „oblik *Evropa* s *v* umjesto *u* zapravo strši u sustavu primanja grčkih i latinskih riječi s dvoglasom *eu* na početku ili u sredini riječi“, slazem se također s mišlju „da rimsko posredništvo, kad se grecizama tiče, ili rimsko izvorište, kad se o latinskim tvorbama radi, niti moramo niti smijemo brisati iz svoje kulturne i jezične svijesti“. Ali se – ipak – ne slazem s njegovim zaključkom „da nam se valja vratiti pisanju i izgovaranju *Europa*, *Europljanin*, *europski*“, jer „Dva razloga bez dvojbe

navode“ na taj zaključak, a to su „čuvanje sustava i obnova tradicije, a oba se razloga spajaju u jedan“. I još kaže autor toga članka: „Osim naviknutosti oka i uha ništa nas ne priječi da *Evropu* ponovo zamijenimo *Europom*.“

A zar je „naviknutost oka i uha“ mala stvar? Nije li i to tradicija? I to ova *naša* tradicija, tradicija koju *mi* znamo? Zar time što je naša, u koju smo svojim školovanjem i cijelim dosadašnjim našim životima uklopljeni, zar time ne stvara sama sebi pravo na opstanak, na to da je mi svjesno (samo svjesno, jer ovo je *naša* tradicija) ne preplavimo starijom tradicijom, koja, kada je riječ o najvećem broju nosilaca jezika, pripada povijesti našega jezičnog razvoja, ali ne i nama?

Kaže se i *milijun* i *milion*, kaže se i *špijun* i *špion*, kaže se i *Brijuni* i *Brioni*,